

**ARA DÖNEM GELİR TABLOLARI İLE YILLIK DÖNEM SONU GELİR
TABLOLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: BANKACILIK SEKTÖRÜNE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA**

Doç. Dr. M. Akif ÖNCÜ

Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi,
mehmetakifoncu@duzce.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. İstemi ÇÖMLEKÇİ

Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi,
istemicomlekci@duzce.edu.tr

Arş. Gör. Osman KARTAL

Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi,
osmankartal@duzce.edu.tr

Özet

İşletmelerin finansal durumlarını gösteren finansal tabloların doğru ve güvenilir bir şekilde ve zamanında bilgi sunmaları gerekmektedir. Bilginin zamanında sunulması bir yıldan kısa süreli ara dönem finansal raporlamayı beraberinde getirmiştir. En son yıllık tam mali tablo setinde yer alan finansal bilgilerin güncellenmesi amacı ile düzenlenen ara döneme ilişkin finansal raporlar aynı zamanda bir sonraki yıllık mali tablolara ilişkin öngörülerde bulunmaya da yardımcı olmaktadır. Bu çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların 2003-2010 yılları arasında finansal verilerinden hareketle ara dönem gelir tabloları ile yıllık tam mali tabloları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre üç aylık, altı aylık, dokuz aylık ara dönem finansal raporları ile yıllık finansal raporları arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık ara dönem finansal raporları ile yıllık finansal raporlar tahmin edilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Raporlama, Ara Dönem Finansal Raporlama Bankalar, Türkiye

THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERİM INCOME STATEMENTS AND ANNUAL INCOME STATEMENTS: A STUDY FOR BANKİNG SECTOR

Abstract

Financial statements which shows the financial condition of the firms have to be prepared in a right and reliable way and should present the information in time. Presentation of the information in time brings the interim financial reporting together. Interim financial reports which are formed to update the financial information of the latest annual complete set of financial statements also helps to predict about the next year's financial statements. In this study, regarding the financial data between 2003-2010 years of the banks which are operating in Turkey, the relation between annual financial statements and interim financial statements has been inspected. According to the results of the study, there is a positive and strong relation between annual financial reports and first quarter, semi and last quarter financial reports. In addition, it is possible to predict the annual financial reports with first quarter, semi and last quarter financial reports.

Keywords: Financial Reporting, Interim Financial Reporting, Banks, Turkey

1. Giriş

İşletmelerin dönemsel faaliyetlerinin finansal tablolar halinde sunulması olarak ifade edilen finansal raporlama, işletmelerin finansal durumları, kârlılıkları ve nakit akışları hakkında ilgililere doğru, güvenilir, tam ve zamanında bilgi sağlamak amacıyla yapılmaktadır.

Finansal raporlama ile sağlanan bilgiler işletmenin iç çevresini ilgilendirdiği gibi, işletmenin dış çevresindeki çıkar sahiplerini de ilgilendirmektedir. Karar birimleri, işletmenin gelecekteki finansal durumu ile ilgili öngörülerde bulunmak istemektedirler. Bu amaçla işletmenin mevcut finansal tablolarından sağladıkları bilgileri analiz ederek işletmeye ilişkin kararlarını şekillendirmektedirler.

Ara dönem finansal raporlama, uzun süreli belirsizliklerin ortadan kalkması açısından önem teşkil etmektedir. Uzun süreli bilgi eksikliğinden kaynaklanacak belirsizliklerin önlenmesi, öngörülerin daha sağlıklı olabilmesi ve işletmenin finansal durumundaki değişimlerin izlenebilmesi amacıyla ara dönem finansal tablolar düzenlenmektedir. Türkiye Muhasebe Standartları'na göre (TMS 34) zamanında yapılan ve güvenilir bir

ara dönem raporlama; yatırımcılara, kredi veren kuruluşlara ve diğer taraflara işletmenin gelir ve nakit akışı sağlama kapasitesi ile finansal durumunu ve likiditesini daha iyi anlama imkânı sunmaktadır. Bu kapsamda, ara dönem raporlarından hareketle dönem sonu raporlarının tahminine ışık tutabileceği de düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların ara dönem gelir tablolarında yer alan bilgilerden hareketle dönem sonu gelir tablolarının tahmin edilebilirliğini ölçmektir.

2. Finansal Raporlama

Muhasebe ve finansal raporlama sistemlerinin genel amacı; belirli dönemde, işletmenin karşılaştığı finansal nitelikteki olaylara ilişkin bilgi ve belgeleri işleyerek finansal raporlar elde etmektir (Özdemir, 2011). Muhasebe sürecinin en son aşamasını oluşturan raporlamada, süreç içerisinde elde edilen veriler, anlamlı bir sonuca dönüştürülmektedir (Özdemir, 2007). İşletmelerin finansal durumuna ve faaliyet sonuçlarına ilişkin bilgilerin elde edilmesi finansal muhasebe açısından önem arz etmektedir (Büyükmirza, 2008). Finansal bilgi kullanıcılarının, kendilerine sunulan bilgileri elde etmeleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yararlanabilmeleri muhasebe ve finansal raporlama ile mümkündür (Özdemir, 2011).

İşletmenin karnesi niteliğinde olan finansal tablolar, işletmelerin gerçekleştirdikleri faaliyetlerin net ekonomik sonuçlarının göstermektedir. İşletmenin finansal performansının göstergesi olan finansal tablolar, hissedarlar, ortaklar, yatırım ve kredi analistleri tarafından işletmenin finansal durumunu analiz etmek amacı ile kullanılmaktadır (Örerler, 2005).

Uyar ve Çelik (2006) finansal bilgilerin sunulduğu mali tablolardaki bilgiyi kullanıcılar için yararlı kılan özelliklerin; anlaşılabilir, ihtiyaca uygun, güvenilir, karşılaştırılabilir ve zamanında düzenlenmiş olması gerektiğini vurgulamışlardır (Uyar ve Çelik, 2006).

Muhasebenin temel kavramları arasında yer alan “dönemsellik” kavramı gereği işletmelerde finansal raporlar belirli muhasebe dönemleri itibariyle hazırlanmaktadır. Bu raporlar genel olarak yıllık dönemler sonunda düzenlenmektedir. Dönem uzunluğunun belirlenmesine ilişkin teamüllerin oluşmasında, Türkiye’de “hesap

dönemi” nin normal olarak bir takvim yılı olacağı maddesi (VUK, Md. 174) ve “iş yılı” nın altı aydan az, bir yıldan çok olamayacağını belirten madde (TTK, Md. 72) etkili olmaktadır. Ara dönem finansal tabloları ise SPK kuralları gereği ya da geçici vergiye esas olmak üzere üç ayda bir düzenlenen finansal tablolardır (Büyükmirza, 2008).

3. Ara Dönem Raporlama

Ara dönem kavramı TMS 34’de “Bir yıllık hesap döneminden daha kısa süreli finansal raporlama dönemidir.” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca TMS 34 ara dönem finansal raporunu “TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu (2008 yılında yayımlanan)” standardında tanımlandığı üzere tam bir finansal tablo setini veya bu Standartta tanımlanan ara döneme ilişkin özet finansal tablo setini içeren finansal raporu ifade eder.” şeklinde açıklamaktadır. TMS 1’de tanımlanan tam bir finansal tablo seti;

- İlgili dönem sonu itibarıyla finansal durum tablosu (bilanço),
- İlgili döneme ilişkin kapsamlı gelir tablosu,
- İlgili döneme ilişkin özkaynak değişim tablosu,
- İlgili döneme ilişkin nakit akış tablosu,
- Önemli muhasebe politikalarının özetlerini ve diğer açıklayıcı bilgileri içeren açıklamalar/dipnotlar,
- İşletme bir muhasebe politikasını geçmişe dönük olarak uyguladığında, finansal tablolarında yer alan kalemleri geçmişe yönelik olarak düzelttiğinde veya finansal tablolarında yer alan kalemleri yeniden sınıflandırdığında, karşılaştırılabilir en erken dönemin başlangıcına ilişkin finansal durum tablosundan (bilanço) oluşmaktadır.

Ara dönem raporları tam bir finansal tablo seti ile veya özet finansal tablolar ile seçilmiş dipnotlardan oluşturulabilmektedir. TMS 34’de göre ara dönem finansal raporunun asgari içeriğinde ise;

- (a) Özet finansal durum tablosu (bilanço);
- (b) Özet tek bir tablo veya özet ayrı bir gelir tablosu ve özet bir kapsamlı gelir tablosu,
- (c) Özet bir özkaynak değişim tablosu,
- (d) Özet nakit akış tablosu ve

(e) Seçilmiş dipnotlar (açıklayıcı notlar) yer almaktadır.

Ara dönem finansal raporlamaya “bütünsel yaklaşım” ve “ayrık yaklaşım” olarak iki tür yaklaşım bulunmaktadır. Bütünsel yaklaşım, her bir ara dönemi, bir bütün olan yıllık dönemin bir parçası olarak görmektedir. Bu yaklaşım altında tahakkuklar, ertelemeler ve değerlendirmeler yıllık dengeleme için yapılan faaliyetler sonucu ara dönemde verilen kararlardan etkilenmektedir. Buna karşıt olarak ayrık yaklaşım ise her bir ara dönemi bir temel muhasebe dönemi olarak ele almakta ve ara dönem faaliyetlerinin sonuçlarını, ara dönem olarak değil bir yıllık dönem olarak varsayıp değerlendirmektedir. Her ara dönem sonunda, tahakkuklar, ertelemeler ve değerlendirmelerin yıllık dönemde ele alındığı gibi ele alınması gerektiğini savunur (Al-Bogami, 1996).

Ara dönem finansal raporlar, işletmelerin özelliklerine göre aylık, üçer aylık (çeyrek dönem) ya da altışar aylık (yarı mali yıl) sürelerle hazırlanmaktadır. Genellikle üçer aylık dönemler itibariyle yayınlanan ara dönem finansal tablolar yıllık raporlamanın bir parçası olarak kabul edilmektedir. Ara dönem finansal raporları, bilginin zaman değerine önem veren finansal tablo kullanıcıları için karar verme süreçlerinde en güvenilir bilgi kaynağı olarak görülmektedir (Soysal ve Yereli, 2009).

4. Literatür Taraması

Green ve Segall 1967 yılında yaptıkları çalışmalarında ilk çeyreğe ait ara dönem raporlarının, yıllık raporları tahmin gücünü değerlendirmişlerdir. Yatırımcıların esas ilgilendikleri konunun hisse başına kârlar olduğunu varsayan yazarlar, New York Menkul Kıymeler Borsası'nda işlem gören 50 bankanın 1959 ile 1964 yılları arasındaki ilk çeyrek ara dönem raporlarının hisse başına kârı tahmin gücünü ölçmüşlerdir. Çalışma sonucunda, ilk çeyrek hisse başına kar değerleri ile yıllık hisse başına kar değerlerini tahmin etme imkânının olmadığı vurgulanmıştır (Green ve Segall, 1967).

Bununla birlikte Shillinglaw 1961 yılındaki çalışmasında, geçmiş raporların gelecekteki faaliyetlerin sonuçlarının tahmin edilebilmesinde olumlu katkısı olacağını, fakat bu katkının, herhangi bir olay veya olgunun geçmiş verilerine bakılarak gelecekteki durumunun tahmin edilebilirliğinde karşılaşılan doğal zorluklarla sınırlanmış olduğunu ifade etmiştir. Shillinglaw aynı çalışmasında, yıllık raporlar ile ara dönem raporlar

arasındaki korelasyonu düşüren faktörler üzerinde durulması gerektiğini de belirtmiştir (Shillinglaw, 1961).

Reilly, Morgenson ve West'in 1972 yılında yaptıkları çalışmada ise geçmiş yıllara ait finansal raporlarının, karşılaştırma yapabilmek açısından önem taşıdığını ve aynı şekilde ara dönem raporlarının da hem karşılaştırma yapabilmek hem de öngöründe bulunabilmek açısından kullanılabileceğini vurgulamışlardır (Reilly, Morgenson ve West, 1972).

Seidler ve Benjes tarafından 1967 yılında yapılan araştırmada da analistlerin işletmelerin gelecekteki finansal performanslarına olan bakış açılarını ara dönem raporlamalarına bakarak ayarlama eğilimlerindeki belirgin yükselişten bahsedilmektedir. Aynı çalışmada, yalnızca yıllık raporlamalarla öngöründe bulunmaya göre ara dönem raporları göz önüne alınarak hesaplanan tahminlerin daha isabetli olduğu belirtilmiştir (Seidler ve Benjes, 1967).

5. Araştırmanın Metodolojisi ve Veri Seti

Bu çalışmanın amacı ara dönem finansal tabloları ile yıllık finansal tablolar arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve ara dönem bilançoları ile yıllık finansal tabloların tahmin edilebilirliğinin ölçülmesidir. Bu amaç doğrultusunda finans sektörünün en büyük aktörü olan bankacılık sektörü (BDDK, 2011) incelenmiştir. 2001 Krizi sonrasında bankacılık sektörünün yapısında meydana gelen olumlu gelişmeler (BDDK, 2010) göz önünde bulundurularak, 2001 krizi sonrasında Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar araştırmanın evreni olarak belirlenmiştir. Türkiye Bankalar Birliği'nde bilgileri bulunan 55 adet bankadan, 2003 ve 2010 yılları arasında üçer aylık dönemler halinde finansal tabloları bulunamayan 11 banka araştırma kapsamına alınamamıştır. Araştırma, TBB Veri Sorgulama Sistemi'nden elde edilen, 44 bankanın 2003-2010 yılları arasındaki toplam 8 yıllık (32 dönemlik) gelir tablosu verileri ile gerçekleştirilmiştir (TBB, 2012). 2011 yılına ait yıllık finansal tablolarının, araştırmanın yapıldığı dönemde henüz yayımlanmamış olması nedeniyle, çalışmada en güncel veri olarak 2010 yılının verilerinin kullanılmıştır.

Araştırmada bankaların gelir tablolarının ana kalemleri olan *Net Dönem Karı/Zararı*, *Faiz Gelirleri*, *Faiz Giderleri*, *Diğer Faaliyet Gelirleri*, *Diğer Faaliyet Giderleri* ve *Net*

Ücret Komisyon Gelirleri/Giderleri (Koch, Timothy ve MacDonald, Scott, 2010) incelenmeye alınmıştır. Veriler SPSS 19 programı ile analiz edilmiştir. Ayrıca bankacılık sektöründe gelirlerin ve giderlerin mevsimsellik göstermediği varsayılmıştır.

6. Bulgular

Araştırmada ara dönem finansal tablolar ile yıllık finansal tablolar arasındaki ilişkinin ölçülmesinde iki değişken arasındaki ilişkinin şiddetini ve yönünü ölçmeye yardımcı olan korelasyon analizi(Cohen, West ve Aiken, 2003) kullanılmıştır. Korelasyon analizi, çalışma kapsamında yer alan her bir gelir tablosu kalemi için ayrı ayrı yapılmıştır.

Tablo 1. Yıllık Net Dönem Kar/Zararı ile Ara Dönem Net Dönem Karı/Zarar Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Tablosu

	Net Dönem Kar/Zararı 3 Aylık	Net Dönem Kar/Zararı 6 Aylık	Net Dönem Kar/Zararı 9 Aylık	Net Dönem Kar/Zararı 12 Aylık
Net Dönem Kar/Zararı - 3 Aylık	1			
Net Dönem Kar/Zararı - 6 Aylık	,976*	1		
Net Dönem Kar/Zararı - 9 Aylık	,915*	,959*	1	
Net Dönem Kar/Zararı - 12 Aylık	,914*	,956*	,996*	1

* Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlı (2 yönlü)

Korelasyon analizinde; Pearson Correlation katsayısının mutlak değeri 0-0,30 arasında ise düşük, 0,30 – 0,70 arasında ise orta, 0,70 ve üzerinde ise yüksek düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilir.(Büyüköztürk, 2008) Yapılan korelasyon analizinde, veriler arasındaki ilişkinin anlamlılık değeri olarak $p<0,01$ olarak ele alınmıştır. Tablo 1’de verilen korelasyon analizi sonuçlarına göre Pearson Correlation değerleri dikkate

alındığında, yıllık net dönem kar/zararı ile üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık ara dönem net dönem kar/zararı arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Yıllık Faiz Gelirleri ile Ara Dönem Faiz Gelirleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Tablosu

	Faiz Gelirleri 3 Aylık	Faiz Gelirleri 6 Aylık	Faiz Gelirleri 9 Aylık	Faiz Gelirleri 12 Aylık
Faiz Gelirleri - 3 Aylık	1			
Faiz Gelirleri - 6 Aylık	,999*	1		
Faiz Gelirleri - 9 Aylık	,997*	,999*	1	
Faiz Gelirleri - 12 Aylık	,994*	,997*	,999*	1

* Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlı (2 yönlü)

Tablo 2’de yer alan korelasyon analizine ilişkin Pearson Correlation değerlerine göre $p < 0,01$ anlamlılık düzeyinde, yıllık faiz gelirleri ile üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık ara dönem faiz gelirleri arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 3. Yıllık Faiz Giderleri ile Ara Dönem Faiz Giderleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Tablosu

	Faiz Giderleri 3 Aylık	Faiz Giderleri 6 Aylık	Faiz Giderleri 9 Aylık	Faiz Giderleri 12 Aylık
Faiz Giderleri - 3 Aylık	1			
Faiz Giderleri - 6 Aylık	,998*	1		
Faiz Giderleri - 9 Aylık	,994*	,999*	1	
Faiz Giderleri - 12 Aylık	,987*	,994*	,998*	1

* Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlı (2 yönlü)

Tablo 3’de verilen korelasyon analizi sonuçlarına göre Pearson Correlation değerleri dikkate alındığında yıllık faiz giderleri ile üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık ara dönem

faiz giderleri arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

6.1. Regresyon Analizi

Regresyon analizi bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkenler üzerindeki etkilerini belirlemek amacı ile yapılmaktadır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2007). Yapılan regresyon analizi yıllık gelir tabloları kalemleri ile üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık gelir tablosu kalemleri ile ayrı ayrı regresyon analizine tabii tutulmuştur.

6.1.1. Net dönem kârı/zararı

Çalışmada “Yıllık net dönem kârı/zararı ile üç aylık ($H_{1.1}$), altı aylık ($H_{1.2}$) ve dokuz aylık ($H_{1.3}$) net dönem kârı/zararı arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri test edilmiştir. Yıllık net dönem kârı/zararı bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Üç aylık net dönem kârı/zararı, altı aylık net dönem kârı/zararı ve dokuz aylık net dönem kârı/zararı ayrı ayrı modellerde bağımlı değişkenler olarak belirlenmiştir. Yapılan analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Yıllık Net Dönem Karı/Zararı ile Ara Dönem Net Dönem Karı/Zararına İlişkin Regresyon Tablosu

Değişkenler	R ²	B	Std. Sapma	Beta	t	Sig.
Net Dönem Karı/Zararı - 3 Aylık	,835	3,602	,086	,914	42,08 4	,000
Net Dönem Karı/Zararı - 6 Aylık	,914	1,810	,030	,956	61,03 9	,000
Net Dönem Karı/Zararı - 9 Aylık	,991	1,280	,006	,996	201,0 93	,000

Bağımlı Değişken: Yıllık Net Dönem Karı/Zararı

Tablo 4 incelendiğinde her üç modelinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu, üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık net dönem kârı/zararının, yıllık Net Dönem Kârı/Zararının tahminini sırasıyla % 83,5, % 91,4 ve % 99,1 oranında açıkladığı anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik standardize edilmiş regresyon katsayısı ve regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde üç aylık net dönem karı/zararının ($\beta = ,914$ ve $t = 42,084$), altı aylık net dönem karı/zararının ($\beta = ,956$ ve $t = 61,039$) ve dokuz aylık net dönem karı/zararının ($\beta = ,996$ ve $t = 201,093$) yıllık net dönem karı/zararını anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir ($p < 0,05$). Bu doğrultuda “ $H_{1,1}$: Bankaların üç aylık net dönem karı/zararı ile yıllık net dönem karı/zararı arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi kabul edilmiştir. Aynı şekilde “ $H_{1,2}$: Bankaların altı aylık net dönem karı/zararı ile yıllık net dönem karı/zararı arasında anlamlı bir ilişki vardır.” ve “ $H_{1,3}$: Bankaların dokuz aylık net dönem karı/zararı ile yıllık net dönem karı/zararı arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri kabul edilmiştir.

6.1.2. Faiz gelirleri

Çalışmada “Yıllık faiz gelirleri ile üç aylık ($H_{2,1}$), altı aylık ($H_{2,2}$) ve dokuz aylık ($H_{2,3}$) faiz gelirleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri test edilmiştir. Yıllık faiz gelirleri bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Üç aylık faiz gelirleri, altı aylık faiz gelirleri ve dokuz aylık faiz gelirleri ayrı ayrı modellerde bağımlı değişkenler olarak belirlenmiştir. Yapılan analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Yıllık Faiz Gelirleri ile Ara Dönem Faiz Gelirlerine İlişkin Regresyon Tablosu

Değişkenler	R ²	B	Std.	Beta	t	Sig.
Faiz Gelirleri - 3 Aylık	,988	4,034	,024	,994	166,6	,000
Faiz Gelirleri - 6 Aylık	,993	2,040	,009	,997	228,4	,000
Faiz Gelirleri - 9 Aylık	,998	1,355	,004	,999	372,8	,000

Bağımlı Değişken: Faiz Gelirleri

Tablo 5 incelendiğinde her üç modelinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu, üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık faiz gelirlerinin, yıllık faiz gelirlerinin tahminini sırasıyla % 98,8, % 99,3 ve % 99,8 oranında açıkladığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik standardize edilmiş regresyon katsayısı ve

regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde üç aylık faiz gelirlerinin ($\beta = ,994$ ve $t = 166,666$), altı aylık faiz gelirlerinin ($\beta = ,997$ ve $t = 228,453$) ve dokuz aylık faiz gelirlerinin ($\beta = ,999$ ve $t = 372,870$) yıllık faiz gelirlerini anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir ($p < 0,05$). Bu doğrultuda “ $H_{2,1}$: Bankaların üç aylık faiz gelirleri ile yıllık faiz gelirleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” , “ $H_{2,2}$: Bankaların altı aylık faiz gelirleri ile yıllık faiz gelirleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” ve “ $H_{2,3}$: Bankaların dokuz aylık faiz gelirleri ile yıllık faiz gelirleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri kabul edilmiştir.

6.1.3. Faiz giderleri

“Yıllık faiz giderleri ile üç aylık ($H_{3,1}$), altı aylık ($H_{3,2}$) ve dokuz aylık ($H_{3,3}$) faiz giderleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri test edilmiştir. Yıllık faiz giderleri bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Üç aylık faiz giderleri, altı aylık faiz giderleri ve dokuz aylık faiz giderleri ayrı ayrı modellerde bağımlı değişkenler olarak belirlenmiştir. Yapılan analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Yıllık Faiz Giderleri ile Ara Dönem Faiz Giderlerine İlişkin Regresyon Tablosu

Değişkenler	R ²	B	Std.	Beta	t	Sig.
Faiz Giderleri - 3 Aylık	,973	4,008	,036	,987	112,0	,000
Faiz Giderleri - 6 Aylık	,987	2,052	,013	,994	162,9	,000
Faiz Giderleri - 9 Aylık	,995	1,355	,005	,998	272,2	,000

Bağımlı Değişken: Yıllık Faiz Giderleri

Tablo 6 incelendiğinde her üç modelinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu, üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık faiz giderlerinin, yıllık faiz giderlerinin tahminini sırasıyla % 97,3, % 98,7 ve % 99,5 oranında açıkladığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik standardize edilmiş regresyon katsayısı ve regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde üç aylık faiz giderlerinin ($\beta = ,987$ ve $t = 112,030$), altı aylık faiz giderlerinin ($\beta = ,994$ ve $t = 162,921$) ve dokuz aylık faiz giderlerinin ($\beta = ,998$ ve $t = 272,293$) yıllık faiz giderlerini anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir ($p < 0,05$). Bu doğrultuda “ $H_{3,1}$: Bankaların üç

aylık faiz giderleri ile yıllık faiz giderleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.”, “ $H_{3.2}$: Bankaların altı aylık faiz giderleri ile yıllık faiz giderleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” ve “ $H_{3.3}$: Bankaların dokuz aylık faiz giderleri ile yıllık faiz giderleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri kabul edilmiştir.

6.1.4. Diğer faaliyet gelirleri

Çalışmada “Yıllık diğer faaliyet gelirleri ile üç aylık ($H_{4.1}$), altı aylık ($H_{4.2}$) ve dokuz aylık ($H_{4.3}$) diğer faaliyet gelirleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri test edilmiştir. Yıllık diğer faaliyet gelirleri bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Üç aylık diğer faaliyet gelirleri, altı aylık diğer faaliyet gelirleri ve dokuz aylık diğer faaliyet gelirleri ayrı ayrı modellerde bağımlı değişkenler olarak belirlenmiştir. Yapılan analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Yıllık Diğer Faaliyet Gelirleri ile Ara Dönem Diğer Faaliyet Gelirlerine İlişkin Regresyon Tablosu

Değişkenler	R ²	B	Std.	Beta	t	Sig.
Diğer Faaliyet	,679	2,974	,110	,824	26,97	,000
Diğer Faaliyet	,817	1,558	,040	,904	39,42	,000
Diğer Faaliyet	,924	1,228	,019	,961	64,92	,000

Bağımlı Değişken: Yıllık diğer faaliyet gelirleri

Tablo 7 incelendiğinde her üç modelinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu, üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık diğer faaliyet gelirleri, yıllık diğer faaliyet gelirlerinin tahminini sırasıyla % 67,9, % 81,7 ve % 92,4 oranında açıkladığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik standardize edilmiş regresyon katsayısı ve regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde üç aylık diğer faaliyet gelirlerinin ($\beta = ,824$ ve $t = 26,973$), altı aylık diğer faaliyet gelirlerinin ($\beta = ,904$ ve $t = 39,420$) ve dokuz aylık diğer faaliyet gelirlerinin ($\beta = ,961$ ve $t = 64,922$) yıllık diğer faaliyet gelirlerini anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir ($p < 0,05$). Bu doğrultuda “ $H_{4.1}$: Bankaların üç aylık diğer faaliyet gelirleri ile yıllık diğer faaliyet gelirleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” , “ $H_{4.2}$: Bankaların altı aylık diğer faaliyet gelirleri ile yıllık diğer faaliyet gelirleri arasında

anlamli bir ilişki vardır.” ve “ $H_{4.3}$: Bankaların dokuz aylık diğer faaliyet gelirleri ile yıllık diğer faaliyet gelirleri arasında anlamli bir ilişki vardır.” hipotezleri kabul edilmiştir.

6.1.5. Diğer faaliyet giderleri

Çalışmada “Yıllık diğer faaliyet giderleri ile üç aylık ($H_{5.1}$), altı aylık ($H_{5.2}$) ve dokuz aylık ($H_{5.3}$) diğer faaliyet giderleri arasında anlamli bir ilişki vardır.” hipotezleri test edilmiştir. Yıllık diğer faaliyet giderleri bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Üç aylık diğer faaliyet giderleri, altı aylık diğer faaliyet giderleri ve dokuz aylık diğer faaliyet giderleri ayrı ayrı modellerde bağımlı değişkenler olarak belirlenmiştir. Yapılan analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Yıllık Diğer Faaliyet Giderleri ile Ara Dönem Diğer Faaliyet Giderlerine İlişkin Regresyon Tablosu

	R ²	B	Std.	Beta	t	Sig.
Diğer Faaliyet Giderleri -	,954	4,463	,053	,977	84,89	,000
Diğer Faaliyet Giderleri -	,969	2,157	,021	,984	104,2	,000
Diğer Faaliyet Giderleri -	,995	1,380	,005	,997	251,8	,000

Bağımlı Değişken: Yıllık diğer faaliyet giderleri

Tablo 8 incelendiğinde her üç modelinde istatistiksel olarak anlamli olduğu, üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık diğer faaliyet giderleri, yıllık diğer faaliyet giderlerinin tahminini sırasıyla % 95,4, % 96,9 ve % 99,5 oranında açıkladığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik standardize edilmiş regresyon katsayısı ve regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde üç aylık diğer faaliyet giderlerinin ($\beta = ,977$ ve $t = 84,896$), altı aylık diğer faaliyet giderlerinin ($\beta = ,984$ ve $t = 104,204$) ve dokuz aylık diğer faaliyet giderlerinin ($\beta = ,997$ ve $t = 251,874$) yıllık diğer faaliyet giderlerini anlamli düzeyde etkilediği görülmektedir ($p < 0,05$). Bu doğrultuda “ $H_{5.1}$: Bankaların üç aylık diğer faaliyet giderleri ile yıllık diğer faaliyet giderleri arasında anlamli bir ilişki vardır.” , “ $H_{5.2}$: Bankaların altı aylık diğer faaliyet giderleri ile yıllık diğer faaliyet gideri arasında anlamli bir ilişki vardır.” ve “ $H_{5.3}$: Bankaların dokuz aylık diğer faaliyet giderleri ile

yıllık diğer faaliyet giderleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri kabul edilmiştir.

6.1.6. Net ücret komisyon gelirleri/giderleri

Çalışmada “Yıllık net ücret komisyon gelirleri/giderleri ile üç aylık ($H_{6.1}$), altı aylık ($H_{6.2}$) ve dokuz aylık ($H_{6.3}$) net ücret komisyon gelirleri/giderleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri test edilmiştir. Yıllık net ücret komisyon gelirleri/giderleri bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Üç aylık net ücret komisyon gelirleri/giderleri, altı aylık net ücret komisyon gelirleri/giderleri ve dokuz aylık net ücret komisyon gelirleri/giderleri ayrı ayrı modellerde bağımlı değişkenler olarak belirlenmiştir. Yapılan analizlere ilişkin sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Yıllık Net Ücret Komisyon Gelirleri/Giderleri ile Ara Dönem Net Ücret Komisyon Gelirleri/Giderlerine İlişkin Regresyon Tablosu

	R ²	B	Std.	Beta	t	Sig.
Net Ücret Komisyon	,989	4,180	,023	,995	177,9	,000
Net Ücret Komisyon	,993	2,032	,009	,996	218,1	,000
Net Ücret Komisyon	,996	1,354	,005	,998	279,5	,000

Bağımlı Değişken: Yıllık net ücret komisyon gelirleri/giderleri

Tablo 9 incelendiğinde her üç modelinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu, üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık net ücret komisyon gelirleri/giderleri, yıllık net ücret komisyon gelirleri/giderlerinin tahminini sırasıyla % 98,9, % 99,3 ve % 99,6 oranında açıkladığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik standardize edilmiş regresyon katsayısı ve regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde üç aylık net ücret komisyon gelirleri/giderlerinin ($\beta = ,977$ ve $t = 84,896$), altı aylık net ücret komisyon gelirleri/giderlerinin ($\beta = ,984$ ve $t = 104,204$) ve dokuz aylık net ücret komisyon gelirleri/giderlerinin ($\beta = ,997$ ve $t = 251,874$) yıllık net ücret komisyon gelirleri/giderlerini anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir ($p < 0,05$). Bu doğrultuda “ $H_{6.1}$: Bankaların üç aylık net ücret komisyon gelirleri/giderleri ile yıllık net ücret komisyon gelirleri/giderleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” , “ $H_{6.2}$: Bankaların altı aylık net ücret komisyon gelirleri/giderleri ile

yıllık net ücret komisyon gelirleri/giderleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” ve “H_{6.3}: Bankaların dokuz aylık net ücret komisyon gelirleri/giderleri ile yıllık net ücret komisyon gelirleri/giderleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezleri kabul edilmiştir.

7. Sonuç

İşletmeler, finansal raporlama sistemi ile belirli dönemlerde, işletmenin karşılaştığı finansal nitelikteki olaylara ilişkin bilgi ve belgeleri işleyerek raporlar halinde sunmaktadır. Genel olarak yıllık dönemler halinde düzenlenen bu bilgiler, kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda bir yıldan daha kısa sürelerde düzenlenmeye başlamışlardır. TMS 34’de ara dönem kavramını “bir yıllık hesap döneminden daha kısa süreli finansal raporlama dönemi” olarak tanımlanmıştır. Böylelikle daha kısa sürelerde işletme hakkında bilgi elde edebilen finansal tablo kullanıcıları, yıllık sonuçları tahmin edebilme, ileriye dönük daha sağlıklı planlar yapabilme ve yönetim performansını daha iyi değerlendirebilme imkânına sahip olmuşlardır. Başka bir ifade ile ara dönem finansal tabloları, karar verme süreçlerinde bilginin zaman değerini gözler önüne sermektedir.

Bu çalışmada da bankaların ara dönem gelir tablolarında yer alan bilgilerden hareketle dönem sonu gelir tablolarının tahmin edilebilirliğini incelenmiştir. Bu kapsamda Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların seçilmiş bazı gelir tablosu kalemlerinin 8 yıllık bir zaman zarfında üç, altı ve dokuz aylık ara dönem verilerinden hareketle yıllık değerlerinin tahmin edilebilirliği ölçülmüştür.

Çalışma sonuçlarına göre üç aylık, altı aylık, dokuz aylık ve yıllık Net Dönem Kar/Zararı, Faiz Gelirleri, Faiz Giderleri, Diğer Faaliyet Gelirleri, Diğer Faaliyet Giderleri ve Net Ücret Komisyon Gelirleri/Giderleri arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu durumun bankacılık sektörünün güçlü ve sağlam bir yapıya sahip olması ve mevsimsel dalgalanmalardan etkilenmemesi ile açıklanabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca çalışma da üç aylık, altı aylık ve dokuz aylık Net Dönem Kar/Zararı, Faiz Gelirleri, Faiz Giderleri, Diğer Faaliyet Gelirleri, Diğer Faaliyet Giderleri ve Net Ücret Komisyon Gelirleri/Giderleri ile yıllık değerlerinin tahmininin istatistiksel olarak

anlamli olduğu tesit edilmiştir. Bir başka ifade ile üç aylık, altı aylık ve ya dokuz aylık Net Dönem Kar/Zararı ile yıllık Net Dönem Kar/Zararı tahmin edilebilmektedir. Bu tahmin edilebilirlik araştırma kapsamında incelenen diğer gelir tablosu kalemleri içinde geçerlidir. Ayrıca tüm kalemlerde dokuz aylık ara dönem verilerinin yıllık verileri tahmin edebilme gücü, altı aylık ara dönem verilerinin yıllık verileri tahmin edebilme gücünden yüksektir. Benzer şekilde altı aylık ara dönem verileri üç aylık ara dönem verilerinden daha yüksek tahmin gücüne sahiptir. Bu durum zaman artıkça tahminlerin tutarlılığının azalması ile açıklanabilir. Zira kısa dönemde belirsizlikler daha az olmaktadır.

Belirsizlikler, yatırım kararlarında önemli bir handikap olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda farklı sektörler veya daha geniş evrenler ele alınarak finansal belirsizliklerin azaltılması yönünde çalışmalar yapılması yararlı olacaktır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulguların, bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmadan hareketle ara dönem finansal raporlamanın, farklı sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin finansal tablolarına etkileri de araştırılabilir. Araştırma Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların 2003-2010 yılları arasında finansal tabloları ile sınırlandırılmıştır. İlerde yapılacak çalışmalar için araştırmacılara daha uzun dönemleri içeren daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılması önerilebilir.

Kaynakça

Ara Donem Finansal Raporlamaya İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 34) Hakkında Tebliğ Sıra No: 19, 02.02.2006 tarihli Resmi Gazete Sayı:26068.

Al-Bogami, S. (1996), An Examination Of The Usefulness Of Interim Financial Statements To Inverstors In Saudi Stock Market, *Doktora Tezi*, University Of Dundee, Scotland.

Altunışık, R., Coşkun R., Bayraktaroğlu S. ve Yıldırım E. (2007), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri – SPSS Uygulamalı*. (5. Baskı), Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

BDDK Tanıtım Kitapçığı (2011), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Kurum_Bilgileri/BDDK_Hakkinda/58023004_2011bddkkitap.pdf.

BDDK (2010), Krizden İstikrara Türkiye Tecrübesi Çalışma Tebliği, 3. Baskı, http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/8676krizden_istik_raraturkiyetecrubesi_3uncu_baski.pdf

Büyükmirza, K. (2008), *Maliyet Ve Yönetim Muhasebesi* (13. Basım), Ankara: Gazi Kitabevi.

Green, D, Segall, J. (1967), The Predictive Power Of First-Quarter Earnings Reports, *The Journal Of Business*, 40(1), ss. 44-55.

Büyüköztürk, Ş. (2008), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, (9. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.

Cohen, J., Cohen P., West G. S. and Aiken, L. S. (2003), *Applied Multiple Regression / Correlation Analysis for the Behavioral Sciences*, Third Editon, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, USA.

Koch, W. Timothy and MacDonald, S.Scott (2010), *Bank Management*, Seventh Edition, South Western Cengage Learning, USA.

Örerler, E. (2005), Finansal Değerlendirme Açısından Finansal Tabloların Şeffaflığı, *Muhasebe Ve Denetime Bakış*, 1 (15), ss. 1-8.

Özdemir, O. (2007), Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Üzerine Etkileri Ve Göller Yöresindeki KOBİ'lerde Muhasebeden Sorumlu Yöneticiler Üzerine Bir Araştırma, *Yüksek Lisans Tezi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Özdemir, S. (2011), Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Bilginin Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Reilly, F, Morgenson, D, West, M. (1972), The Predictive Ability Of Alternative Parts Of Interim Financial Statements, *Journal Of Accounting Research*, (10), ss. 105-124.

Seidler, L, Benjes, W. (1967), The Credibility Gap In Interim Financial Statements, *Financial Analysts Journal*, 23 (5), ss. 109-115.

Shillinglaw, G. (1961), Concepts Underlying Interim Financial Statements, *The Accounting Review*, 36(2), ss. 222-231.

Soysal, M, Yereli, A. (2009), Ara Dönem Gelir Tablosu Kalemleri Yardımıyla Yıllık Dönem Sonu Değerlerinin Tahmin Edilebilirliği, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), ss. 161-172.

TBB (2012), Türkiye Bankalar Birliği Veri Sorgulama Sistemi, http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/bbts.aspx, (15.02.2012).

Uyar, S, Çelik, M. (2006), Sürekli Kamuyu Aydınlatma ve İnternet Ortamında Finansal Raporlama Sürecinde Kullanılan Diller, *Ege Akademik Bakış*, 6(2), ss. 93-103.